

86

151581

Țara Noastră

DIRECTORI: OCTAVIAN GOGA

ANUL V

Nr. 19

11

MAI

1924

KÖLOZSVÁRI M. KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

In acest număr: Adunări populare ^{szám} de Octavian Goga; Cântece, poezii de Iustin Ilieșiu; O carte care nu se mai citește... de Alexandru Hodoș; După cinci ani dela Unire de Octavian Prie; Datorii uitate... de Ion Balint; Două lumi de Ion Gorun; O alegere de altădată de V. P. Râmnicănu; Gazeta rimată: Conferința... Conferința... de Mucius Nepos; Insemnări: Procesul Memorandului; Grupări politice regionale; Partidul național evreiesc; Copii și nepoți; Intoleranța noastră religioasă; Informațiuni precise; Turneul Teatrului din Cluj.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : PIATA CUZA VODĂ NO. 16
ABONAMENTUL PE UN AN 300 LEI

Un exemplar 8 Lei

Țara Noastră

KOLOZSVÁRI M. Y. IZ. GAZDASÁGI AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

szám.

Adunări populare

Mărturisesc că n'am avut o specială atracțiune pentru întrunirile publice din România-Mare. Trivialitatea și demagogia s'au așternut în păcle așa de dese asupra tribunelor de adunări populare, încât acest gen de manifestare politică mi s'a părut că devenise un apanaj particular al firilor vulgare.

Cu deosebire anii din urmă au compromis de-abinele ideia. În toate colțurile țării au răsărit luminători cu duimul care căutau să sbiciuiască instinctele rele ale masselor, ca din exaltarea lor admirabilii apostoli de circumstanță să câștige binișor pentru bucatărie. Oameni de-o minusculă inteligență, fără orizont cultural și lipsiți de cea mai elementară orientare în trebile țării, s'au ridicat din obscuritate și-au cerut ascultarea deaproapelui. S'a improvisat o meserie de propovăduitori ai mulțimii, ale căror corzi vocale erau în corespondență directă cu stomacul. Sgomotoși și brutali, îndrăzneți și fără scrupule de adevăr, acești peripatetici de legea nouă scoteau pretutindeni capul și otrăveau sufletul poporului. Ei au înjghebat un târg fantastic de minciuni cu care înfierbântau imaginația auditorului, pe care-o valorizau în voturi și aderențe politice. Ei se supralicitau unii pe alții, făceau concensil odioase de dragul unui triumf efemer și înotau până'n gât într'o orgie de făgăduințe. Vorba acestor apariții catilinare semănă vrajbă, desarmonie și discorajare. Temperamentele mai alese nu puteau ține piept cu ignobilul cor de derviși urlători, fiindcă ei, se știe, împărțeau și stelele de pe cer. Într'o astfel de configurație penibilă bunul simț rănit se retrăgea de pe arena publică, cedând terenul chiotului nesăbuit care amenința să transforme tânăra noastră mișcare de energii populare, într'o agoră a ohlocației anti-intelectuale și antipolitice.

Ce să mai umblăm departe după pilduri, ca să reconstituim tabloul? Reamintiți-vă nenumăratele adunări de popor aranjate în anii din urmă de conducătorii partidului național aici în Ardeal. Rechemăți, vă rog, în memorie, specifica retorică colorată de înjurături, cu care acești eminenti lideri s'au repezit în toate părțile. Gândiți-vă ce făgăduiau ei, ce revărsări de bunătăți puneau în perspectivă din hambarele „ciocoilor” cu care sunt cununați azi la București și spuneți cu mâna pe inimă, dacă un om de răspundere și de cuviință se putea lua la întrecere cu acest val de strigăte nearticulate, care se prăvăleau ca niște bolovani infirmi pe nervii mulțimii și amuțeau ritmul inteligenței? Concurența era, de sigur, și nepotrivită și foarte ingrată. Într-o asemenea situație nimic nu apărea mai indicat pe seama firilor echilibrate decât așteptarea, dublată de-un apel metodic la cerebralitate. În acest sens am îndrămat și noi străduințele noastre, ferindu-ne de spectacolul homeric al unui duel cu înverșunații detractori în fața poporului și silindu-ne ca prin scris, adresându-ne elementelor mai distinse, să îndeplinim opera unui criticism salutar și ponderator.

Cu bucurie trebuie constatat fenomenul interesant, că vremea și-a dat roada ei mai degrabă decât credeam. Rectificarea s'a produs în rândurile anonime și bunul simț și-a redobândit prerogativele lui. Ce s'a întâmplat? Poporul agitat de lozince mari s'a buimăcit o clipă și idolii de carnaval au crezut în biruința lor. Speranțele însă s'au frânt una câte una, vorbele umflete s'au evaporat, realitatea și-a rostit cu încetul verdictul ei implacabil. Pas cu pas s'au repus în circulație valorile eclipsate în trecut, pas cu pas obscuritatea a rechemat la sânul ei pe clienții de odinioară. Pe urma făgăduințelor mincinoase au venit decepțiile și cenușa lor a răspândit-o vântul în toate colțurile. Creerul mulțimii merge spre normalizare definitivă. Întrebările au luat locul impulsurilor pasionale. Judecata chibzuită cu tradiționalele nuanțe de scepticism ale țaranilor noștri pășiți s'a ivit iarăși pe primul plan, cel mai sigur auditor împotriva demagogiei cârmuitoare.

Verificarea acestui proces de reintegrare a masselor noastre în mentalitatea lor obișnuită, purificată de orice ferment disolvant, am făcut-o deunăzi la Timișoara, unde sătenii din Banat m'au convins că sunt un receptacol splendid pentru cuvinte care nu pornesc decât din logică și adevăr. Ochii limpezi ai bănașenilor au reflectat înțelegere și lumină. Din adâncul lor radiă cumpăt și mai ales acea notă de blândețe gânditoare, care-ți da impresia că vine de departe de după o înțelepciune seculară cu rădăcini statornice. S'au dus grandilocvența și mirajul exaltărilor, genul lătrător a fost sacrificat cu desăvârșire. Lumea a început să aibă exigențe mai mari. Argumentele trag mai greu la cântar ca ieri, talentul poate avea un câmp de desfășurare mult mai prielnică. Cuvântul frumos și rotunjit angajază mai mult fi. brele simțirii decât violențele guturale.

Așa fiind lucrurile, o nouă perioadă de frământare politică se deschide în fața noastră. Din moment ce accesul la mulțime e asigurat pentru sufletele curate, din moment ce contactul cu mulțimea se poate

face fără concesiї de ordin moral sau intelectual, din moment ce domnia exploatatorilor interesați s'a înlăturat, rolul oamenilor de bine în mijlocul poporului se impune în mod hotărâtor și poporul devine laboratorul indicat pe seama tuturor ideilor salvatoare. În acest chip rostul celor mulți primește adevărata semnificație: posibilitatea de-a elabora ei și de-a consacra curente de gândire hotărâtoare pentru destinele neamului.

Este singura cale de-a se prepara o opinie publică la noi.

Iată, de ce, ni se pare sosită vremea ca să mergem în popor și să stăm de vorbă cu el.

OCTAVIAN GOGA

Cântece

I.

*Sună clopotele morții sub cupole de aramă.
Fericirea noastră 'ntreagă ca o pânză se destramă.*

*Solii presimțirii mele nu-ți auzi cum bat la poarta?
Eu sunt palid ca durerea, tu cernită ca o moartă.*

*Cântă clopotele morții, clipele ni-s numărate,
Din buchetul tinereții cad petalele uscate.*

*Vor veni galere negre să ne ducă peste mare,
Ne-om plimba 'n Infern deapururi, suflete rătăcitoare.*

*Țipă clopotele morții, o fantomă ne sugrumă.
Peste frunți ne-ăsterne toamna giulgiurile ei de brumă.*

*Ne-a murit iubirea 'n inimi și-am călcat-o în picioare,
Iar trecutul ne surâde: sângeros apus de soare...*

II.

*Nu va 'nflori lumină 'n ochii mei
Căci tu ai dus cu tine fericirea,
Și visul și aurerea și iubirea.*

*Voi plânge, floare sub morman de brumă,
Inchis în a durerilor cetate,
Te-oi blestema mereu singurătate,
Că-mi sfarămi inima de humă.*

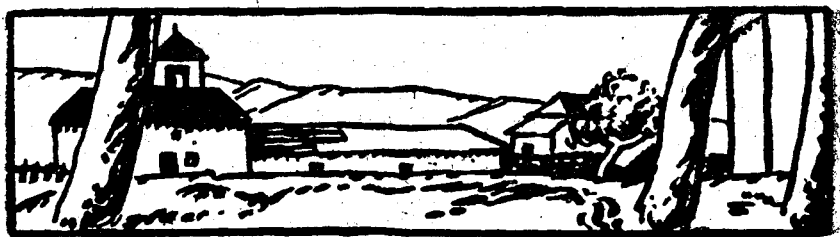
*Nu sunt decât un cerșetor străin.
Mă pismuesc bogății și vrăjmașii,
Nu știi spre care țărâm mă poartă pașii,
Nu știi de unde vin.*

*Și plâng ca sălciile plângătoare...
Cum sapă valurile bolovanii
Tot mai adânc îmi sapă timpul anii
Și se dărâmă clipele fugare.*

*Nu va 'nflori nădejde 'n ochii mei,
Căci tu ai dus cu tine strălucirea,
Și viața și splendoarea și mărirea...*

IUSTIN ILIEȘIU

O carte care nu se mai citește...

În fața vitrinei cu cărți m'am oprit deunăzi, în ajunul Paștilor, cu o altă curiozitate decât cea obișnuită. Pretutindeni, în jurul meu, era o goană nepotolită de lume pestriță. Pe străzi, prin prăvălii, de-a lungul trotuarelor, oamenii forfoteau neliniștiți, urmărind în gând lista complicată de cumpărături de tot soiul, alcătuită acasă după îndelungate revizuri asupra memoriei. La lumina fragedă a soarelui vioi și tânăr de primăvară mătasuri vesele cochetau amăgitoare prin geam, iar alături, din galantarul unei dughene turtite între două clădiri corpolente, un cerceș de diamant făcea discret cu ochiul trecătoarelor. Cele două vecinătăți m'au pus pe gânduri. Mă întrebam: dintre toți cei cari s'au pornit cu atâta lăcomie, potrivit tradiționalului îndemn al fudulului, să-și înnoiască portul lor de fiecare zi, câți își aduc aminte să-și mai înprospăteze și sufletul?

Volumele stăteau în rând, culcate alături cu mult meșteșug, pe așternutul lor ușor aplecat. Era arhitectura unui negustor priceput, care cunoaște obișnuitele slăbiciuni ale privirilor noastre distrase. Se adunaseră într'un pitoresc mozaic cele mai deosebite noutăți tiparului. Mirosea parcă de după sticlă a cerneală umedă, de curând ieșită de sub teasc. Coperte multicolore ademeneau toate gusturile și toate preferințele. Dela ultimul roman al parizianului Paul Morand, cu loviturile sale de Bursă și cu pasionate amante financiare, până la eterna poveste a Cenușeresei cu micul ei condur uitat pe treptele palatului de cleștar. Aveau cu ce să plece de-aici, după o examinare rapidă a meselor întinse de-a gata, și domnul director de bancă, amator grăbit în puținele sale minute libere de o lectură violentă; și soția dumnealui, dulce înfiorată de o modernă sete a senzațiilor noi; și fetița cu ochi albaștri și cu bucle blonde, în visurile căreia tot mai trăiește încă lumea basmelor, cu zâne nefardate și smei fără automobil...

* * *

Există oare într'adevăr o năvală epidemică a poftei de a cetii care se anunță periodic mai cu seamă în preajma sărbătorilor? Să.

Tie dorința de reculegere morală, despre care pomenesc reflexiile ocazionale din articolele de gazetă? Să fie zilele de onestă monotonie a vacanțelor familiare? E anevoie de spus. Dar, laolaltă cu modistele, croitorii și cofetarii, și-au aranjat rafturile și librării. Nu mai încapă nici o îndoială, e martoră legea cererei și a ofertei, au și ei clienții lor.

Nu știu dacă s'a gândit cineva să-i urmărească și pe aceștia, să le pândască gestul cu care se îndreaptă spre maldărul de tentațiuni felurite, să le răscolească pachetele aruncate grămadă în mijlocul casei. Psihologia unei societăți întregi s'ar putea descifra dintr'o statistică a cărților cetite. Un critic foarte serios, mi se pare că Ferdinand Brunetièrè dacă nu cumva d. Mihail Dragomirescu, nu s'a dat în lături să descifreze, urmărind gustul schimbător al publicului, o adevărată lege a evoluției genurilor literare. În orice caz, fără nici un alt supliment de demonstrație, biblioteca unui om e portretul său moral: oglinda fidelă a înclinărilor sale intelectuale, mărturisirea unui ideal de viață. Și, pentru a ilustra această axiomă cu câteva exemple contemporane, mărturisesc sincer că nu mi-l pot închipui nici pe dl Cicio Pop cetind pe Baudelaire nici pe dl Al. Constantinescu, ministrul Dumeriilor, cufundat în studiul lui Plato...

Iată pentruce gândul meu s'a oprit cu melancolie asupra unei cărți care nu se mai citește. Indrăsnesc să trag de aci concluzii amare asupra societății românești de astăzi. Cartea care nu se mai citește e *Biblia*. N'am văzut-o, măcar de Paști, în nicio vitrină. N'o recomandă niciun editor. Nu se mai tipărește nicăeri. În câte case s'o mai fi gă-sind oare? Prin ce dulapuri o mai fi odihnind? Cine mai adoarme, seara, cu dumnezeiasca învățătură subt căpătâi? Vremea noastră, imbibată de un utilitarism poficios, a lăsat demult cărțile sfinte în grija popilor dela țară și a babelor proaste, bătătoare de mătâni. Cu litere strigătoare era tipărită deunăzi într'o gazetă populară reclama unei librării inteligente, care oferea romanul cu porcării al dlui Margueritte: *La Garçonne* în trei versiuni diferite: și pe franțuzește, și pe nemțește și pe românește. N'am zărit anunțându-se însă nicăeri o ediție a *Bibliei*. Mă întreb dacă, dorind cineva cu tot d'indinsul s'o caute, ar afla-o undeva... N'o imbie niciun catalog și n'o vestește niciun buletin bibliografic. Cel mult, dacă întâmplarea te poartă pe lângă unul din acei săraci vânzători de icoane, cari își așează negoțul la câte un colț de stradă, acolo, printre cârticelele cu „Visul maicii Domnului” și cu „Minunile sfântului Sisoie”, o anumită pătură de cetitoare evlavioase teagă în basmă din când în când și o *Biblie* mică și negricioasă. Deschide-o însă, și răsfoiește-i paginile înțesate cu literă mică; te va aștepta o interesantă surpriză; cartea e tipărită în Anglia, de cunoscutul „Insti ut public”, care își întinde propaganda sa evanghelică peste tot globul, până'n Kamerun.

Se înțelege, ne europenizăm și pe laturea aceasta. Țăranii noștri veniți la oraș în zilele de târguri se bucură de favoarea de a se ruga într'o românească de import.

Altădată era altfel. Gândul acestui neam a învățat să silabisească

de-asupra cărților bisericești, și, în scurtă vreme, rodul cuvios al tiparnițelor de prin mănăstirile muntenești și moldovenești a pătruns până'n Țarigrad și mai departe. Cu tipăriturile diaconului Coresi, cu „Evangheliarul“ și „Psaltirile“ sale pornite din Brașovul sășesc dincolo de Carpați, începe să trăiască limba scrisă, așa greoaie și stângace cum era, a literaturii noastre vechi. Iar în epoca de înflorire a Țărilor române, pe vremea când Iașii lui Vasile Lupu strângeau într'un sinod ecumenic ierarhii ortodoxiei rusești și grecești, iar mitropolitul moldovean Varlam era însărcinat să polemizeze cu „Catehismul calvinesc“, iarăș prin răspândirea evlavioaselor epopee creștinești, publicate din grija Domnilor pământeni, se ilustrează propășirea pe care o realizase cugetul românesc și locul pe care-l prinsese în mijlocul popoarelor celorlalte. Când s'a întocmit eleganta „Biblie dela București“, răspândită apoi pe tot pământul unde trăiau Românii, n'a fost numai o întâmplare că la tălmăcirea ei din grecește au lucrat chiar boierii din Divanul lui Șerban Cantacuzino. Era o mărturisire clară că societatea românească nu socotea cea dintâi traducere întreagă a sfintei Scripturi numai ca un act de pietate creștinească, ci ca o conștiință faptă de cultură națională. Până și ideea unității noastre de rasă s'a ridicat mai întâi, ca un fulger de lumină, tot de printre slovele întortochiate, împodobite cu migăloase și artistice înfloriri. Căci din voia lui vodă Matei Basarab s'a tipărit acel „Nou Testament dela Alba Iulia“ în a cărui predoslovie mitropolitul Simion scria aceste cuvinte lămurite: „noi drept aceea ne-am silit din cât am putut să isvodim așa ca să înțeleagă toți, iară de nu vor înțelege toți, nu-i din vina noastră, ci-i din vina aceluia ce-au răsfirat Românii prin alte țări“; — în chipul acesta au prins a se cunoaște și a se înțelege strămoșii noștri, unii pe ceilalți, sub aripa ocrotitoare a lui Dumnezeu.

* * *

Acestea au fost, bineînțeles, nevoile sufletești ale altor timpuri. Scrisul românesc nu putea să mucezească în scoarțele picurate ou ceară galbenă ale molitfelnicilor și octoihurile. Am luat-o în urma pașilor de uriaș ai civilizației apusene și poezii noștri, răspândindu-și rădăcinile simțirii lor în lături, nu în adâncime, rătăcesc în căutarea unor romane pentru mai târziu. Civilizația dela gurile Dunării își face un titlu de mândrie din disprețul pe care-l aruncă înaintea credinței. E un îndoit eres: și față de conștiință, și față de rațiune; căci nu de aici vor răsări semnele bogăției noastre spirituale. Nu poate fi la mijloc nici măcar programatica maimuțăreală a lumii occidentale, de vreme ce nicăeri cultura n'a isgonit preocuparea religioasă. Dimpotrivă. Imitația ne-ar învăța altceva. În Suedia, unde nu băntuie nici râia nici pèlagra, și unde nu trăiește niciun alegător analfabet, Biblia se găsește pe masă în fiecare odăie de hotel. În vechite familii scoțiene s'a prelungit din generație în generație obiceiul, care ar putea să pară ridicol multora din orașenii dela noi, ca stăpânul casei să citească în fiecare Sâmbătă seara micului său popor de copii și de slujitori un capitol din Noul Testament... Dar aceia sunt niște barbari

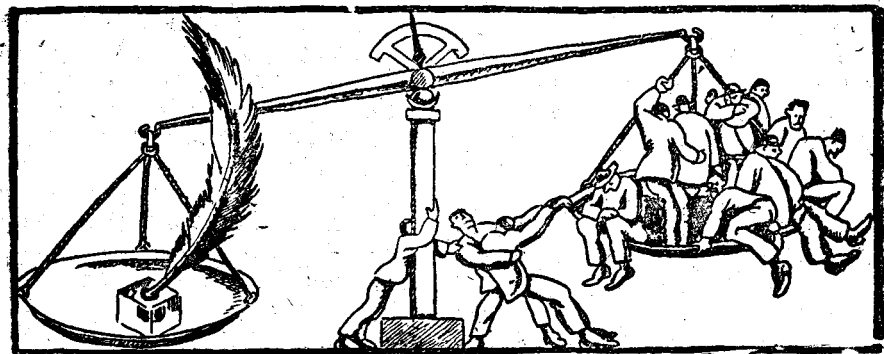
insulari; în Român'z modernă abia se găsește prin localuri publice câteva exemplar vechiu dintr'un mers al trenurilor care a expirat, și în loc de parabola fiului risipitor, odraslele noastre răsfoiesc pe furis „Tiribomba“...

* * *

Vina, de orice soi ar fi ea, nu e totdeauna numai a celui rățâcit. Deci, răspunderea, nu cade exclusiv asupra societății. Dacă sfânta Scriptură a ajuns o carte uitată de mulți, aceasta se datorește mai ales conducătorilor bisericei noastre, cari nu s'au îngrijit până acum de răspândirea unei ediții îngrijite a mântuitoarelor pilduri. E ușor de priceput, că nu ne mai putem întoarce nici la „Biblia dela București“ și nici la „Noul Testament dela Alba Iulia.“ Avem nevoie, în primul rând, de o nouă, de o bună traducere a Bibliei: o traducere *literară*, încredințată deopotrivă unui mănunchiu de erudiți teologi, cari să ofere contribuția lor de interpretare a textelor, și unei fericite colaborări a câtorva scriitori români, cari s'o înfățișeze într'un viesmânt prețios de artă vie și de veșnic adevăr moral. Apoi, tipografiile bisericești, cari după știința noastră nu lipsesc, vor avea sarcină să arunce de-alungul și de-a-latul țării boabele pline ale unei semănături îmbelșugate. Folosul unei asemenea opere nu se poate trage la îndoială. Truda nu va fi degeaba, chiar dacă nu va reuși să aducă pe calea Damascului decât un singur cuget frământat de îndoială. Și, ori cum, întocmai ca acum douăsete cincisprezece ani, Biblia în românește nu va fi numai un act de pietate religioasă, ci o adevărată faptă culturală.

Cel puțin așa plugarul de pe lalomița nu-și va mai îngâna rugăciunile de pe cele patru Evanghelii trimise tocmai dela Birmingham ..

ALEXANDRU HODOȘ

După cinci ani dela Unire

— Câteva precizări —

Ar trebui să răspund cu multă risipă de cerneală la o serie de invective pe cari d. Onisifor Ghibu le ridică la suprafață cu remarcabila sa incoerență. Dar, îmi dau seama că cetitorilor le este timpul scurt și mie spațiul măsurat, și din acest motiv voi încerca să comprim răspunsul meu, mărginindu-mă a lămuri numai acuzațiunile principale.

Voi începe cu câte-va cazuri mărunte, arătând mai întâi cu ce rea credință a operat adversarul meu, dând publicității o scrisoare particulară a mea adresată regretatului Gavril Precup la Sibiu, în posesiunea căreia a ajuns în mod ilicit. Apoi voi trece repede peste articolul publicat în numărul din 24-Februarie 1920 al *Unirei* din Blaj, despre care se zice că ar fi stârnit atâtea nemulțumiri încât a fost desaprobat de către d. Augustin Caliani directorul liceului din Blaj. Din întâmplare, articolul nu l'am scris eu. Abia acum am luat cunoștință despre existența lui. Pe vremea aceea eram deputat în București și habar nu aveam ce scrie *Unirea* din Blaj. Dl Onisifor Ghibu afirmă mai departe că am făcut „toate șicanele funcționarilor superiori dela Instrucția publică”, fiindcă aceia nu voiau să adopte principiile mele politice. Astfel, eu am destituit din post pe directorul regional din Sibiu, pe Andrei Bârseanu și am demis pe Gavril Precup, directorul învățământului secundar. Adevărul e, că niciodată nu am făcut politică în învățământ. Aș vrea să se prezinte un singur om cu care să fi stat de vorbă pe tema aceasta, deși nimic nu m'ar fi oprit să o fac. Regretatul Andrei Bârseanu și-a înaintat singur cererea de pensionare, motivând-o cu multiplele ocupațiuni, pe cari la vârsta sa nu le mai putea suporta. Era președintele „Asociațiunii”, senator, membru al

Academiei române, și director regional al circumscripției școlare Sibiu. Această din urmă calitate reclama o seamă de deplasări pe care le făcea cu sila fiind bătrân și suferind. L'am rugat să s'ea la postul său, măcar până când regulăm situația directoratelor și în general a administrației școlare, care era cât se poate de precară. A rămas până în toamnă, când mi-a cerut din nou să-l absolvăm. Tot rolul meu în chestiunea aceasta a fost că „împlinind cererea înaintată, am aprobat pensionarea susamintitului pe ziua de 1 Octombrie 1921” (Vezi adresa No 37560—1921.) Tot astfel s'a prezentat și cazul lui Gavril Precup, care mi-a cerut încă în primăvara anului 1921 să-l propun să fie numit la liceul de fete din Cluj „Regina Maria”, fiindcă este bolnav și nu mult va mai suporta munca istovitoare a biroului. I-am făcut numirea. Cu toate acestea a trebuit să mai rămână în fruntea secției sale dela învățământul Instrucției publice, pe care a condus-o până la sfârșit fiind-că trebuia să asigurăm începutul de an școlar.

Am sentimentul că am fost un bun coleg și bun tovarăș cu toți colaboratorii mei, pe cari am știut să-i apreciez. Mi-am dat seama dela început că nu viu între necunoscuți, ci între prietini. Această atmosferă de prietenie nu a fost în stare să ă dărâme nici intervențiile neputincioase pe cari le puneau d. Ghibu din când în când la cale împotriva mea, nici intrigile oculte lansate la anumite intervale de alții. Ca să dovedesc cu orice ocaziune sentimintele mele față de toți funcționarii, accentuez aci, că n'a fost o cauză a lor pe care să nu o examinez cu toată bunăvoința și să nu intervin în caz de nevoie. Iar când am văzut că secretariatul din Cluj trece prin o serie de schimbări, pentruca în cele din urmă să se desființeze, m'am gândit la situația ce se va crea atunci la o serie de oameni, cari și-au dat tributul lor la întemeierea învățământului românesc din Transilvania. Nu m'am preocupat, ca d l Ghibu, numai de prețioasa mea persoană, căruia să-i asigur o catedră universitară, lăsându-i pe toți ceilalți în aer. Aceasta este deosebirea între mine și detractorul meu.

* * *

O altă meteahmă a d-lui Ghibu este — *politicianismul*. Il chinuște o adevărată obsesiune când dă cu pana de această plagă socială, cu care se luptă în toate scrisorile deschise, pe toate paginile, desperat și înfuriat că o să ne ducă țara de râpă. Din felul însă cum discută chestiunea, rezultă că nu este lămurit cu termenul. Căci politicianismul de care vrea să vorbiască nu trebuie căutat numai decât la oamenii politici. El înflorește și aiurea, încercând să ajungă la beneficii, cu orice preț și pe orice cale. Pe cei cari trăiesc de pe urma politicei îi găsești dincolo de arenă, sunt oameni „cari nu fac politică”, dar cari știu să se agațe de câte o persoană influentă, stând în umbră și încasând foloasele. Eu nu știu în ce legătură voiește să mă aducă pe mine d. Ghibu cu așa zisul „politicianism”. Ce am profitat eu de pe urma politicei? Am ridicat vreo bursă pentru străinătate, obiceiul introdus de înaintașii mei la plecarea din slujbă? M'am strecurat pe

ușa din dos la Universitate sau am tipărit cărți cu banii statului și ai mocanilor din Crimeea?

N'am profitat nimic; dar în schimb a folosit școala și slujitorii aceleia, căci „*tot ceea ce este astăzi organizație școlară, normalizare, putință de funcțiune este opera noastră.*” Sunt acuzat că am introdus politica de partid în rândurile corpului didactic din Transilvania. Nimic mai temerar și mai lipsit de temei ca această afirmațiune. Dacă am știut să fiu om de partid acolo unde trebuia, aceasta nu m'a împiedecat ca în slujba mea să exclud orice umbră de politică militantă, să fiu drept și corect, și să apreciez pe oameni după aptitudini și hărnicie, iar nu după convingerile lor. Ceea ce spune d. Ghibu că am ținut consfătuiri cu învățătorii, pe cari i-ași fi convertit la partidul poporului, sunt pure invențiuni. Așa de pildă, despre d. Pora am aflat că ar fi fost „*averescan*”, de abia din cartea dlui Ghibu, care susține aceasta cu îndrăzneala sa caracteristică.

Cu toate acestea, e adevărat că dela cele dintâi luni ale guvernării noastre, am simțit cum simpatia tuturor se îndreaptă spre noi. Întreg organismul școlar a înțeles că oamenii, dacă știu ce vreau, găsesc și energia și dragostea pentru școală și pentru slujitorii ei. Acesta a și fost motivul, pentru care organul oficial al învățătorimei din Transilvania *Învățătorul* a scris în numărul 1 din 1922 anul III-a articolul „*Recunoștința noastră*”, din care extragem următoarele: „*În urma demisiunii guvernului trecut, și-au înaintat demisiunile și dnii P. Negulescu, ministrul Instrucțiunii și O. Prie secretarul general al Instrucțiunii din Transilvania. Învățătorimea de dincoace de munți a luat act cu regret de demisia acestor bărbați, cari în cursul celor aproape doi ani, cât au condus departamentul Instrucțiunii au dat dovadă de un larg spirit de înțelegere a problemelor dela ordinea zilei și au căutat să le soluționeze cu cea mai largă bunăvoință. Nu poate trage nime la îndoială, că noua salarizare a corpului didactic, care mulțumește aproape toate dorințele, este în cea mai mare parte opera acestor doi bărbați... De acelaș spirit de dreptate au fost conduși și în soluționarea marelui probleme, care se învârtea în jurul rezolvirii chestiunii „Casei învățătorilor” și înființării „Fondului Gheorghe Lazăr”. Ba au mers și mai departe, asigurând instituția prin sume considerabile din bugetul statului. În special am remarcat întotdeauna stăruința plină de dragoste a dlui O. Prie în rezolvirea acestor chestiuni de viață pentru învățători.*”

Nu, pe oameni nu-i câștigi nici cu mutra, nici cu îngâmfarea, nici cu șmecheria. Li câștigi cu munca asiduă și conștiință, pe care o depui în interesul lor și al instituției încredințată ție, prin risipirea de suflet ce o faci pentru cauza publică. Căci dacă te folosești de situația ta ca să te procopsești, dacă schimbi până și destinațiunea „Casei învățătorilor” ca să poți fi numit directorul bine retribuit al unui misterios „Colegiu latin”, atunci, nu mai ești nici șef, nici tovarăș, ești un simplu... politician, cum îi zice d. Ghibu unui asemenea tip.

* * *

Miezul durerilor dlui Ghibu îl formează „Casa învățătorilor”.

Mai bine de jumătate din broșura sa este dedicată acestei chestiuni, pe care vrea să o clarifice, reproducând păreri, vechi și nouă, lăsând să defileze documente răsuflete, și trăgând concluzii absolut contradictorii. Toată spuza aceasta „documentară“, garnisită cu înjurături și insulte la adresa mea, a fost menită să arunce nisip în ochii celor inițiați și să facă presiune asupra instanțelor cari erau chemate să se pronunțe în cecece privește „Casa învățătorilor“.

Căci iată ce scrie d. Ghibu în broșura sa: „Chestiunea (Casei învățătorilor) de abia a ajuns, după pășirea energică a senatului Universității din Cluj la Contencios, care nu va putea decât să *consfințească concluziunile tuturor organelor cari au anchetat până acuma*... În acel moment, vor rămănea numai doi oameni mirați de cele întâmplate, dnii Prie și Pora. Universitatea din Cluj, batjocorită în mod ordinar de acești doi conducători de moda nouă, după ani întregi de luptă va ajunge în sfârșit la dreptul ei de a se putea îngriji așa cum crede ea de educația tinerimei ei, iar învățătorimea română exploatată și compromisă de niște oameni fără scrupul, se va convinge că în tabăra zugrăvită ca dușmană ei se află oameni, cari au apărat-o pe timpul ungurilor și nu ca cei cu gânduri ucigașe și lipsiți de cel mai elementar simț de omenie“.

Dar, ironia sortii! Pe când d. Ghibu scria aceste gânduri, Contenciosul s'a pronunțat și nu a dat dreptate teoriilor candida de puțului de cuc din „Casa învățătorilor“, ci celor „cu gânduri ucigașe și lipsiți de cel mai elementar simț de omenie.“ Și ca dezastrul să fie pentru d. Ghibu complet, decisiunea a fost adusă și la cunoștința ziarului *Patria*, care în urma intervenției energice a învățătorimei a fost constrânsă să o publice în întregime în coloanele sale.

Ce va mai face d. Ghibu după acest vot de blam desăvârșit, nu ne mai importă.

Căci, iată ce spune decisiunea Contenciosului, provocat de cererea Universității din Cluj, la stăruințele dlui Ghibu:

„Faptul, că în mod provizoriu s'a dat aceasta casă de către Consiliul dirigenț prin deciziunea sa din 4-Februarie 1920 în grija Universității, aceasta nu schimbă situațiunea și nici raportul de drepturi și obligațiuni dintre părți: astăzi statui român și comuna Cluj. Obiectiunea, că statutele societății „Gheorghe Lazăr“ s'au aprobat numai de d. Prie, jostul secretar general, iar nu de minister, nu este nici ea fundată, deoarece d. Prie era delegat de a aproba și dispune în numele ministerului și prin urmare a lucrat pentru minister. Din toate aceste rezultă dreptul hotărît al corpului învățătorilor din Ardeal, reprezentat prin societatea „Gheorghe Lazăr“, legal constituită, de a avea în posesiune și administrație acest imobil“.

Iată acum și cuvântul din urmă al învățătorimei spus în această chestiune și publicat în acelaș număr din *Patria*.

„De astăzi încolo învățătorimea din partea ei declară închisă chestiunea „Casei învățătorilor“ și își va vedea înainte de lucru. În ce privește insultele nesăbuite aduse de d. O. Ghibu învățătorimei în genere, învățătorii se vor ocupa de ele în toate adunările organizațiuni-

lor lor, vor medita și vor hotărî mijloacele, prin cari d. Ghibu va fi provocat și silit să dea satisfacția cuvenită"... În sfârșit reproduc și concluziile din acuzațiile dlui Gh'bu, pe cari le resumă în aceste trei puncte: a) Că d. Prie a indus cu știință în eroare ministerul de Instrucțiune cu privire la dreptul de proprietate a „Casei învățătorilor“ determinând prin aceasta ministerul de Instrucție să desființeze o instituție universitară unică în felul ei în toată România. b) Că a aprobat prin abuz de putere, cu desconsiderarea ministerului și a Universității statutele „Casei învățătorilor“. c) Că a dat „Casa învățătorilor“ pe mâna unei societăți ilegal constituite. Cer chemarea dlui O. Prie înaintea judecății și aplicarea sancțiunilor necesare împotriva dsale.“

* * *

Am reprodus și aceste învinuiri, ca să le puteți compara cu deciziunea Contenciosului, și să vedeți de ce perversitate suferă acest om, când afirmă, discută și susține lucruri, despre cari este dinainte convins că sunt absurdități și falsuri.

Dacă la aceste insulte ridicate de d. Ghibu împotriva mea nu am răspuns cum trebuia să răspund, este că am crezut mai rezonabil să-l afișez aici, așa cum este, ca să moară de o moarte morală din care nu mai este înviere.

OCTAVIAN PRIE

Datorii uitate...

Ziarul *Patria* al d-lui Iuliu Maniu face din nou amare imputări directorului *Țării Noastre* pentru atitudinea sa față de maghiarimea din Ardeal. Nu ne miră o asemenea ieșire. Sunt oameni cari au toate îndrăselile, căci din asta mai trăiesc. Fostul președinte al Consiliului dirigent, care pregătește încă din adolescență o conferință despre minorități, varsă acum foc pe nări împotriva d-lui Octavian Goga, condamnând cu asprime ultimile declarații ale acestuia, publicate în *Keleti Ujság*. S'ar părea că cele câteva constatări foarte normale asupra costului partidului maghiar, al cărui drept la existență îl tăgăduise un membru al guvernului actual, au avut darul să trezească o ciudată rezonanță în sânul adversarilor noștri; ei n'au încetat de-a ține din toată inima cu fabrica „Renner“, dar au declarat încă odată război „pactului dela Ciucea“.

Atâta intransigență patriotică ar trebui să ne înduioșeze. Din păcate, totul nu e decât fățarnicie. Și încă o fățarnicie tardivă. Am arătat și altădată, în paginile acestei reviste, cari anume au fost soluțiile conducătorilor de astăzi ai partidului național în problema minorităților. Ei s'au legat să acorde „*deplină libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare*“, ei au făgăduit că vor lăsa fiecare naționalitate „*să se instruiască, să se administreze și să se judece în limba sa proprie*“ ei au oferit „*drept de reprezentare în Corpurile legiuitoare și la guvernarea țării*“. Justificată a fost prin urmare concluzia că, această „*deplină libertate națională*“ pe care s'a obligat d-l Iuliu Maniu s'o realizeze, înseamnă suveranitate națională, înseamnă individualitate politică, înseamnă dreptul de autogovernare, înseamnă autonomie de stat*) Ei bine, să! aceste promisiuni solemne au fost numai vorbe goale și atunci avem de-aface cu cel mai ridicol șarlatanism, ori ele constituiesc un angajament moral, și atunci e o adevărată cutezanță cu autorii lor să condamne pe cei cari n'au făcut decât să recunoască maghiarimei din Ardeal favoarea de a se organiza politicește în cadrele unui partid...

*) Vezi interesantul studiu de drept public al d-lui Iosif Iacob: *Chestia minorităților și Uniunea maghiară*, unde această chestiune e lămurită cu o profundă pricepere juridică.

Această chestiune ni se pare, prin urmare, definitiv lămurită. Mai este însă și o alta. *Patria* vorbește cu acest prilej despre „datoriile“ d-lui Octavian Goga. Și despre datoriile sale particulare și despre datoriile sale politice. D-l Iuliu Maniu are impresia că d-l Octavian Goga nu e destul de culant în a și le plăti. Personal, șeful partidului național n'ar avea pentru ce se plângă. *Tara Noastră* nu i-a rămas niciodată datoare cu nimic.

Tema nu e nimerit aleasă, nici în ceea ce privește pe alții. În România de astăzi, cași în Ungaria de ieri, d-l Iuliu Maniu a fost și a rămas un debitor incurabil. Nici nu se poate închipui un datornic mai rebel, un mai rău platnic. Nu vorbim aici despre afacerile de bucătărie ale celebrului avocat din Blăj, deși cunoaștem o mică bancă ardelenescă, amenințată de câteva ori în însăși existența ei tocmai pentru că de-acolo se plăteau croitorii, florăresele și banchetele d-lui Iuliu Maniu la Budapesta; și ne aducem aminte cum rezolvirea teancului de cambii ale ilustrului fruntaș se punea odată ca o adevărată problemă de salvagardare a demnității neamului. Cine o fi mântuit situația, nu se ghicește. Poate d-l Romul Bolla, cu binecunoscuta sa filantropie alimentară. Poate vre-o moștenire sosită 'n ladă din America. Poate descoperirea unei mine de aur în dosul grajdurilor dela Șimleu. E un mister, pe care nu încercăm deocamdată să-l lămurim.

În orice caz, dacă părintele Agârbiceanu dela *Patria* împinge delicateța literară a atacurilor pe cari le stilizează cu talentul său de prozator, până la o examinare a afacerilor particulare a fiecăruia, e bine să știe și dumnealui, nuvelistul cu Fefelega, că în privința creditorilor săi bănești, d. Octavian Goga stă cel puțin atât de bine cași d. Iuliu Maniu. Pe acest ilustru bărbat imaculat, care nici cu advocatura n' se îndeletnicește și pe care nici descendența sa colaterală nu-l hrănește de pomană, nimeni nu-l întreabă din ce trăiește. Această întrebare se pune, firește, numai unui scriitor al țării, în plină activitate, îndeplinind cu regularitate o muncă productivă care ar face, de-abună seama, să plesnească într-o săptămână cerebelul dulcelui nepot al discursului lui Bărnuț....

Datoriile politice se plătesc însă înaintea publicului. Ghișeurile se află instalate *coram populo*. Aici nu mai poate fi vorba de nicio scamatorie și suntem în măsură să știm cât a plătit și cu cât a mai rămas dator fiecare. Deci, trebuie să mărturisim cu toții cu o adâncă și reală compătimire că d-l Iuliu Maniu n'a făcut față niciunei obligații, n'a respectat nicio scadență, n'a mulțumit pe niciunul din nenumărații săi creditori. A scăpat până acum numai cu amânări, cu prelungiri de termen și, mai ales, cu pertractări. Și chiar negustorii de vorbe o știu: cine pertractează mult, plătește prost... Dator a rămas, deci, mereu d-l Iuliu Maniu. Dator a rămas cu o atitudine hotărâtă în Camera din Budapesta, unde era ascultat cu atâta plăcere de către prietenii răposatului Ștefan Tisza, cari îl laudau pretutindeni pentru desăvârșita sa urbanitate. (Cu toate că, după cunoștințele noastre, Bădăcinii e comună rurală). Dator a rămas nației sale în timpul războiului,

când nu s'a îndurat să scoată măcar o vorbuliță de îndrumare pe seama poporului. Dator a rămas din primul ceas al activității sale publice în România întregită, căreia nu i-a dat până azi decât două articole proaste de gazetă, trei nepoți costisitori și un maldăr de discursuri sălcii și apoase. Din atâtea nădejdi naive, plasate asupra acestui căpcăun al iluziei de către neștiutorii concetățeni orbiți de aparențe, câte s'au realizat, și câte s'au fructificat? Unde e rodul așteptărilor încrezătoare? Nu se vede nimic. Omul acesta care se rezervă mereu pentru ziua de mâine la o vârstă când alții se pregătesc să-și prezinte bilanțul despre munca lor trecută, nu face nici astăzi altceva decât risipește fără folos din moștenirea de două sute de ani a sărmanului, bătrânului partid național.

Astfel, pasivul politic al d-lui Iuliu Maniu crește mereu, sporit cu straturi de dobânzi acumulate, până dincolo de Predeal. Activul, uite-l colea: e dizertația cu democrația fără șovăire și naționalismul fără șovinism. E recolta găunoasă a târguielilor cu toate partidele. Și, pe toți zeli contabilității din lume! așa ceva grozav seamănă a faliment...

ION BALINT

Două lumi

Zăpada scârțâe sub pașii șovăitori... Nu e departe casa, dar bătrâna e slabă, — slabă de vârstă și slabă de apăsare sufletească...

Cum i-a și venit gândul acesta, nu mai știe, nu mai poate să-și dea seama... N'a fost bisericoasă niciodată, dar în dimineața aceea, cum sta la fereastră și privia — a cătea oară acum! — silueta acoperișurilor de case peste cari se ridica, în umbră, conturul turnurilor de biserică cu crucile sclipind deasupra cupolelor, s'a simțit cuprinsă deodată de un fel de speranță superstițioasă, tresărită din nebănuite adâncuri ale sufletului... O durere ce te muncește, covârșitoare peste toate, caută astfel legătură cu tot ce ochiul vede în afară... Și par'că a fost clipirea unei mântuiri întrevăzute, mai puternică decât cugetarea, rece, o pornire sfărâmatoare a ori cărei înflăntuiri de chibzuire omească, gândul acesta: „Dacă mă duc acum la biserică, el se va întoarce la mine...”

O, Doamne! — unde a căutat ea să prindă legătură nouă cu sufletul copilului pierdut!... În biserică, pustiu și rece. Câteva femei bătrâne, uitându-se cu mirare la cucoana rătăcită aci printre sărăcime, preotul făcându-și slujba cu monotonia rezemnată a propovăduitorului în pustiu... Numai icoanele cu priviri miloase par'că întrebau: ce cauți aci, și pe cine cauți?... Nu, nu este aci, nu este nici o părticică din inima rătăcită, pierdută. Pe orice drumuri o vei căuta, vei putea să o găsești, — pe acesta unul, nu.

Și se întorcea umilită, zdrobită, spre casa singuratică ce-i apărea acum ca un mormânt în care se ducea, la rândul ei, să se îngroape. Nimic n'o mai leagă de viață — morminte peste tot, — morminte peste cei morți și peste cei vii...

* * *

Și totuși, el, unul, trăește... O hii, aceia cari s'au deschis întâiu la privirea tremurătoare sub belșugul de iubire abia încăpătoare în inima de mamă, zâmbesc încă; — o, dar cum s'a putut schimba zâmbetul acesta așa... Și mânușele acelea cari se întindeau spre mama, mama, — există încă, — sunt undeva în lumea aceasta, nu le-a acoperit pământul sub încremenirea de veci, — și totuși nu mai sunt, nu mai sunt...

Copilașul adorat, copilașul blond și răzător nu mai este, — firește; vlăstarul plâpând de odinioară e astăzi copac în putere... Dar sufletul, sufletul nu mai este nici el? Toată iubirea aceea care s'a revărsat asupra lui din clipa cea dintâiu când s'a desprins de sufletul mamei și zi de zi, ceas de ceas, în lungul și greul mers al anilor după ani, — nu l'a putut cuprinde, n'a putut să călească pe vecie lanțul acela ce le-a ținut odată atât de strânse la olaltă?

Singură, singură... În casa mare, tăcută, posomorită... Iată, aci era odaia lui... Aci venia ea, tiptil, să-l sărute pe fruntea aplecată peste vrafurile de cărți și hârtii... Și tot aci, într'o zi, când ea îndrăznise să-l certe cu blândețe că prea dădea mult vieții de afară, din altă parte, de nu știa unde... — el se ridicase răstit — din clipa aceea par'că se prefăcuse în altul — și-i aruncase în obraz vorbele:

— Știi ce, mamă? Prea te legi de sufletul meu; lumea dumitale e alta, — mai lasă-mă și în lumea mea...

Vorbe după vorbe se schimbaseră. La urmă el izbucnise iar:

— Ce, adică toată viața mea am să târăsc după mine ghiuleaua epitropiei materne?

Lovită în inimă, albă ca varul, ea abia putuse să îngâne:

— Atunci, n'avem decât să ne despărțim.

Crezuse să'l întoarcă. Dar el, se vede, atâta aștepta.

Și s'a dus.

Unde? De ce? N'a voit niciodată să întrebe. I-a fost frică întotdeauna să întrebe. Unde se poate duce un copil, când lasă așa în urmă, pe mama sa?... — I-a fost groază să întrebe...

* * *

În pat, în miezul nopții, bătrâna se frământa. Ce gând ciudat, cu mersul la biserică! Firește, dacă voia să-l găsiască...

Și par'că se vedea colindând stradele și căutând să ghiciască unde se adună lumea cea mai veselă, cea mai nepăsătoare de tot ce este și ce poate fi, cea mai zmulă de sub toate prejudecățile și mai slobodă de orice frâne ce țin legați pe oameni între dânșii și pe toți cu omenia...

Ce știa ea, sărmana, ce puteau fi acele localuri de pierzare, în în cari își închipuia acum pe copilul ei? Il zăria doar ca prin nori de fum, alătura cu alții, tineri, femei, o învălmășeală de glasuri și de râsete, — băta de joc de lumea lui Dumnezeu și de inima în-sângerată de mamă... Nimica deslușit, de cât ochii cari nu mai știau să zâmbiască, ochii cu privirea cinică, înfruntătoare...

Din mijlocul visării dureroase, inima-i sări din loc. Bătuse cineva la ușă?... Da, da, bătăile se repetau, încete, sfioase... Le auzia, da, le auzia... Cât le-a așteptat! Cât le-a nădăjduit! Cât și-a ținut, zadarnic, așintit auzul după ele, în serile lungi singuratece, în nopțile fără somn...

— Vasile! Vasile!

Sări din pat și ea singură alergă să deschidă, în gerul din sală...

Nimeni la ușă... S'o fi răsgândit, — de rușine și-o fi întors pașii îndărăt? Nu, nu, — zăpada era neatinsă în întinsul curții, un covor alb, fără o urmă pe dânsul...

Dar jos, sub ușă, ceva se mișca. Ghemuit în colț, un câine scăpase osul la care rodea, și strâmtorat aștepta acum, cu capul plecat și chiăunând încet, să cadă lovitura asupra-i... Deodată cu amărăciunea desamăgirii, inima bătrânei fu cuprinsă de un val cald și bun de milă fără margini. Se dete în lături lăsând ușa deschisă... Bietul câine.....

Dar câinele sări deodată din adăpostul descoperit și o luă la goană, mai chiăunând odată și strângându-se dela mijloc, ca pentru a se feri de zburătura ce se așteptă să'l urmeze...

Bătrâna zâmbi amar. Mișcare de milă, neînțeleasă... Ce mirare?... Când altfel de chemări, în cari se pun toate bătăile unei inimi, și rămân neînțelese, rău prețuite!

Aide! Nu mai e nădejde... Inchide-te iar în mormântul tău, la ușa căruia nimeni nu are să mai bată, până la judecata de apoi...

* * *

Prin zarea de lumină slabă a candeliei, ochii-i se opriră la portretul bătrânului, deasupra patului:

— Am întârziat în lumea aceasta, își șopti. Tu, cel puțin, te-ai dus la vreme. Eu am întârziat...

Zadarnic am căutat să leg lumea mea cea veche de lumea nouă a celor noi; chiar legătura dintre mamă și copil a fost prea slabă ca să poată țineă aceste două lumi laolaltă... Ori cât am împletit-o, din lacrimile și din zâmbetele mele, din căldura sânelui și din duiosia inimii, din nopțile de veghere și din zilele de trudă, din

jertfa vieții mele întregi, — în zadar! a fost prea slabă legătura, — s'a destrămat, la cea dintâi zmâcire despărțitoare a celor două lumi... Altă lume!...

Și întinse brațele spre portretul din perete:

— O chiamă-mă, chiamă-mă în lumea ta, în lumea noastră, să nu mai turburăm, nici cu gândul la noi, viața lumii celei noi, cu care noi nu încăpem, și care de noi se scutură ca de o povară... Să-i lăsăm rândul să și-l facă așa cum ea îl înțelege... Ce știm noi?... Chiamă-mă!...

Iar din cadrul lui auriu, portretul părea că-și clatină capul încet, în umbra aruncată pe pereți de flacăra pâlăitoare a candelii gata să se stingă, și-i zice:

— Vino.

ION GORUN

O alegere de altădată

— Amintiri —

La începutul anului 1906, în vechiul și micul Regat de ieri, erau la putere conservatorii și urma să aibă loc la Râmnic o alegere parțială la colegiul I de Senat, pentru a împlini golul lăsat de moartea unuia dintre cei doi senatori aleși în alegerile generale.

Partidul liberal era reorganizat de curând, cum se reorganizează totdeauna partidele din opoziție, strângându-și partizanii, adunându-i din când în când, invitându-i la ceaiuri, baluri, nunți, botezuri și alte festivități date de fruntașii partidului, în mai mult sau mai puțin somptuoasele lor gospodării. Constantin Lupescu, unul dintre șefi, își făcea datoria în toată conștiința, punând casa lui la dispoziția partidului ori de câte ori era nevoie, adăpostind lume cât de multă, — mai ales partizanii politici și alegătorii pe care vroia să-i atragă. Botezând și cununând „nenea Constantin“ ajunsese popular și era prieten cu toată lumea, astfel că rolul pe care îl juca era dintre cele mai de frunte. Avea rudeni o mulțime — frați, veri, nepoți și cumnați, — și pe vremea aceea rolul cel mai de seamă din județ îl juca totdeauna acela care se bucura de mai multe neamuri, bine înțeles, dacă... erau înscrise în listele electorale. Frați, verii, nepoții și cumnații lui nenea Constantin fiind cu toții oameni bogați, erau înscrși în primele colegii, așa că vă puteți închipui, fiind pe deasupra și om cum se cade, de câtă trecere se bucura în localitate și mai ales la București. Constantin Lupescu lucrase doi ani de zile din răspuțeri pentru organizarea partidului, dând baluri, serate, organizând petreceri, cununând și botezând în dreapta și în stânga, astfel că, sosind alegerile parțiale, ocazie prielnică de a-și arăta forțele, putea să privească cu mândrie la munca depusă.

Partidul conservator, ca mai toate partidele după ce stau mai mult timp la guvern era cu totul dezorganizat și cei mai mulți dintre fruntași se arătau nemulțumiți, din diferite motive. Unii rămăseseră supărați, fiind trași pe sfoară la trecutele alegeri; alții nu putuseră să-și căpătuiască vre-o rudă; în sfârșit, erau puțini aceia cari făceau

front în jurul șefului. Acesta, bătrânul Alexandrescu, un vulpoi șiret și uns cu toate unsorile, om simpatic și inteligent de altfel, oricât ar fi vrut să mulțumească pe toată lumea, se lovea de faptul că la Senatul nu erau decât trei locuri și la Camera patru, astfel că nu putea să aleagă în Parlament pe toți cei cu pretenții, și nici atâtea slujbe nu erau în județ câți amatori se găseau în partid și printre protejații fruntașilor. Situația lui Iancu Alexandrescu, de data aceasta, era cu atât mai grea cu cât el însuși era candidatul guvernului. Demisionase de curând din prefectură, demnitate pe care o ocupase până atunci, pentru a face loc fiului său pe care vroia să-l lanseze în politică încă fiind el în viață.

A sta însă pe atunci, de astfel ca și astăzi, doi ani în fruntea unei instituții atât de importantă cum era prefectura județului, însemna a-ți creia o seamă de dușmani, căci orice nemulțumire, orice neajuns, resfrângea asupra prefectului. Situația era deci destul de grea pentru guvern, părând cu atât mai ușoară pentru opoziție. Partidul liberal din Râmnic în dorința de a avea, venind la putere, un apărător al intereselor locale, oferise candidatura lui Alexandru Djuvara, socotit fost și viitor ministru, astăzi răposat, unul din tinerii cei mai de seamă ai partidului. Încă cu o lună înainte de data fixată pentru alegeri, Djuvara se instalase la Râmnic în casele lui nenea Constantin cu care era și cam rudenie și dirija, ca un adevărat general, întreaga campanie electorală.

Pe atunci arma principală de luptă a opoziției erau legăturile de interese ale alegătorilor, pe când guvernul se folosea deopotrivă amenințări și făgădueli. Înainte de alegeri se dădeau slujbașii afară, înlocuindu-se cu rude și protejați ai alegătorilor, rămânând ca după alegeri să fie și ei înlocuiți la rândul lor. Înlocuirile acestea erau înlesnite de faptul că în ajunul zilei de votare, prefectul chema pe toți funcționarii din județ ținându-le câte un discurs și amenințându-i că, în caz de nereușită, îi va mătura pe toți. Ca garanție cerea fiecăruia dimisia în alb, făcând pe urmă uz de ele după necesitățile momentului.

Opoziția însă lucra cu alte mijloace; făgăduelile ei nu prea aveau valoare, trebuind a fi împlinite tocmai la venirea partidului la putere; și se putea întâmpla să mai treacă multă apă la moară până la înfăptuirea acestui fericit eveniment.

Partidul liberal din Râmnic, numărând printre fruntași o serie de bogătași, nu ducea lipsă de bani, astfel că putea să dea lupta cu toate șansele de reușită. Fondul electoral al partidului, strâns din cotizațiile membrilor, mai ales al familiei Lupeșcu, Djuvara fiind sărac, îl mânua un „factotum” al familiei, directorul unei bănci din localitate, să-i zicem Stănescu, ale cărei acțiuni se aflau toate în posesiunea Lupeștilor și a numeroșilor lor nepoți, veri, fini și cuscri. Era un fel de bancă de familie, al cărei director cunoștea, natural, pe toți locuitorii mai de frunte ai județului, știind pe degete nevoile fiecăruia.

Făcându-se „poantajul” celor două sute și vre-o zece de alegători — examinându-se listele electorale și împărțindu-se alegătorii pe serii după credințe politice, — comitetul electoral prezidat de Djuvara a

ajuns la convingerea că poate conta cu siguranță pe șaiszeci de voturi. Aceștia erau așa zișii „habotnici“, de cari nu se putea îndoi nimeni, votând negreșit pe candidații indicați de comitetul executiv. Numărul probabil al alegătorilor cari aveau să vină la urnă fiind însă aproximativ de 190, era nevoie de 96—97 voturi pentru a fi siguri de reușită. Se mai cerea prin urmare, peste cei 60 habotnici, încă 37 de alegători cari trebuiau câștigați prin promisiuni, avantaje materiale și orice alte mijloace. Socoteala mai arăta că 30 de voturi erau asigurate guvernului, înfățișând pe acele ale conservatorilor de baștină și că alte 40 de voturi constituia „zestrea guvernamentală“ compusă din slujbași și neamurile acestora. Activul guvernamental se ridica astfel la 70 voturi și rămăneau disponibili vre-o 60 de alegători, din cari mai mult de jumătate trebuiau atrași de partea opoziției. Din cei 60 de alegători disponibili, adică neînregimentali în partide, cam jumătate erau dispuși să-și... închirieze voturile, pe o sumă mai mare sau mai mică, variind între una și două mii de lei. Din rest se mai putea câștiga nouă-zece, prin alte mijloace, făgădueli în vederea venirii partidului la putere, acordarea unui împrumut la bancă, și chiar dintre funcționari se mai putea rupe unul doi (votul era doar secret!) astfel că rezultatul consfățuirii strategice a fost din cele mai încurajatoare pentru Djuvara; șasezeci de alegători habotnici, 30 câștigați printr'o argumentare între patru ochi, 10—12 prin alte mijloace; suta de voturi era deci sigură, pe când candidatul guvernului n'avea șansă să întrunească decât nouăzeci.

Terminându-se „poantajul“ începu împărșirea rolurilor, încredințându-se fiecăruia sarcina de-a convinge pe câte unul sau mai mulți dintre alegători.

Stănescu, ca director al băncii, fu însărcinat să trateze cu „ecle-riștii“, astfel se numeau în batjocură cei deprinși să ia parale. El asumându-și rolul destul de important ce i-se încredințase, procedă cu metodă, întocmindu-și o listă exactă a celor coruptibili, catalogându-i după avere, poziție socială și celelalte. Făcându-și lista îi împărți în trei categorii: unii pe care putea să-i cheme la Râmnic, alți la care să trimită oameni de încredere, și în sfârșit cei mai cu greutate, pe cari trebuia să-i viziteze în persoană.

Treaba a mers astfel strună, Stănescu a cutreerat întreg județul s'a înțeles cu unul cu o mie, cu altul cu o mie cinci sute, cu unii și cu două mii, au strâns însă mai mult de 30 de voturi; aproape 35.

În ajunul alegerii opoziția era întrunită din nou în casele șefului, și făcând din nou calculul ajunge la următorul rezultat: 60 habotnici, 32 cumpărați de Stănescu, 7 atrași de ceilalți, în total 99 de voturi, pe când lăncu Alexandrescu nu putea să întrunească de cât cel mult 91 până la 92 de voturi.

În ziua alegerii toate au mers după program; alegătorii veneau la vot și un zâmbet, o strângere de mână semnificativă a celor cu musca pe căciulă ne arăta în deajuns că-și aduc aminte de târgul făcut. Rezultatul ni se părea absolut sigur, ba, după promisiunile făcute de unii și de alții, socoteala făcută cu un ceas înainte de închiderea

urnei, lăsa să se creadă că partidul liberal va întruni peste o sută de voturi, astfel că erau cu toții radioși.

Cu atât mai mare a fost mirarea și decepția tuturor când după despoarea scrutinului, președintele a proclamat următorul rezultat:

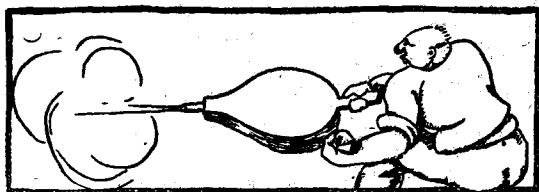
Alegători înscriși	210
Votanți	192
Voturi anulate	9
Alexandrescu, conservator . . .	93 voturi, ales
Djuvara, liberal	90

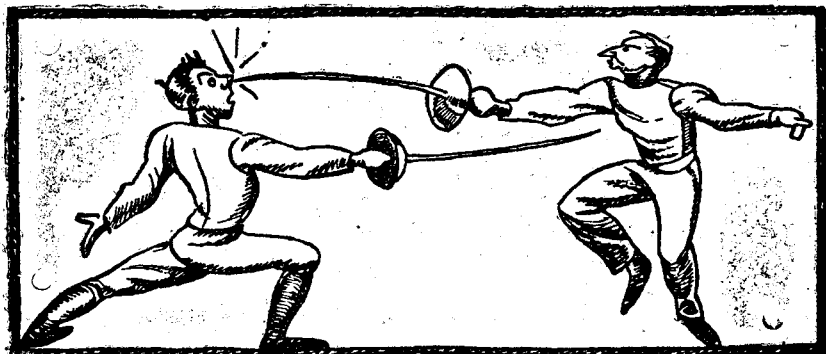
Ce se întâmplase?

Cele nouă voturi erau toate de ale partizanilor noștri, din acei cu musca pe căciulă. Iancu Alexandrescu prinzând de veste și având cum se zice ac de cojocul lor, îi silise să-și anuleze voturile, scriind fiecare un cuvânt indicat mai dinainte de el pe buletinul respectiv. Prin acest expedient ingenios, alegătorul nu putea decât să se supue, căci ne eșind buletinul cu cuvântul respectiv, — buletinele erau despuiate în văzul tuturor, — prefectul știa imediat cine nu se supusese ordinilor sale.

Astfel guvernul a furat nouă voturi sigure și a reușit. Opoziția însă a învățat o nouă șarlatanie electorală, pe care la rândul ei avea s'o pună în practică la viitoarele alegeri...

VIRGIL P. RÂMNICIANU

GAZETA RIMATĂ

Conferința... Conferința...

Povestea, eu demult o știu ;
Mi-au spus-o 'n taină două babe ;
Datează de pe când Maniu
Ținea discurs în patru labe.
— „Nu te uita că e micuț, -
(Ziceau ai lui) - că-și dă s'lința
„Și-o să-l ajungă pe Bărnuf
„Când va fi gata conferința !“

Băeții toți de-seama lui
Porneau cu poarca și cu țurca,
Umblau așa pe câmp hai-hui,
Și-abia îi adunai cu furca;
Numai Ghiulucă tacticos
Iși așternea pe jos velința,
Și toți șopteau misterios :
— „Tăceți, că-și face conferința!“

Și vremea, rău etern, curgeă...
(Nici prea domol și nici în grabă).
Nepotul lui Bărnuf creșteă
Și oamenii-și vedeau de treabă.

Din când în când câteun refren
Călătorea cu năzuința
Pe străzi, la cafenea, în tren:
— „Maniu își scrie conferința!”

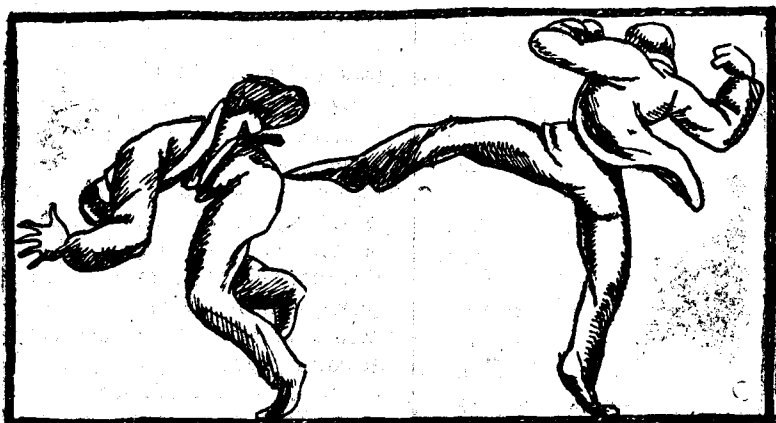
Banalul vieții noastre rost
Se depănă ușor 'nainte, -
Cu bucurie pentru prost
Cu jale pentru cel cuminte.
Dar lumea, cum a fost mereu,
Tovarășe cu necredința,
Striga din Blaj până 'n Șimleu:
— „Mă rog, dar ce-i cu conferința?”

Trecură anii, rând pe rând,
Și-amar de ierni ne troieniră,
Imbătrânim așa curând!
Copiii, vai, încărunțiră..
Dar într'o zi, dintr'un amvon,
Ducând cu el făgăduința
Porni în largul țării-un svon:
— „Ghiulcă-și ține conferința !.,

O lume 'ntreag' a alergat
Că 'n timpurile cele bune
S'asculte p'omul lăudat:
Mai rar să vezi așa minune!
Și-acum când totul s'a sfârșit,
Fiind recentă suferința,
Poporū 'ntreabă aiurit:
— „Cum? Asta fuse conferința ?”

MUCIUS NEPOS

zis și „Salba Dracului”, procurist la banca „Blank”

INSEMNĂRI

Procesul Memorandului. În ziua de 7 Mai 1924 s'au împlinit treizeci de ani decând, în sala Reduței din Cluj, s'a desfășurat istoricul proces al Memorandului. Un pumn de oameni ai neamului lor erau osândiți de mai înainte să plătească prin temniță îndrăsneala unei petiții trimisă Burgului din Viena. Cercetări mai nouă au dovedit că „drăguțul de împărat” nici nu cetise cererea de audiență și lăsase în grija guvernului din Budapesta să pedepsească pe turburătorii valahi.

Judecata dintre cele două popoare nu s'a isprăvit atunci. Avea și istoria să-și rostească sentința sa. Și-a spus-o abia peste un sfert de veac. Dosarul acestei răfuielei s'a închis, și ura, care nu e nicio dată un judecător cinstit, s'a topit din sufletele noastre pășnice.

Rămân numai amintirile... Ele sunt martore despre tenacitatea cu care ne-am apărat unitatea de simțire, încredințați că „existența unui popor nu se discută, ci se afirmă” și aștep-

tând ziua când dreptatea va veni din partea „tribunalului cel mare al lumii civilizate”. Eroii acelor zile nu mai sunt printre noi. Nici Ion Rațiu, nici părintele Vasile Lucaci. Cel dintâi, nădăjduind mereu, s'a stins înainte de împlinirea vremii. Numai „leul dela Șișești” nu și-a potolit vijelioasa lui frământare până când n'a văzut îndeplinindu-se visul care-i ardea pieptul de legionar îmbătrânit în luptă.

În această atmosferă de pietate care coboară peste mormântul unei epoci dispărute, cu atât mai trivială ne răsare dinainte gălăgia de răspântie a unor anumiți uzurpatori, improvizaji în flămânde hiene ale unui trecut glorios. Toate moaștele aceluia zbuucium pentru libertate, care aparține unei alte generații, sunt aruncate acum în balanța vulgară a întrecerilor politice de astăzi ca o monedă mărunță, pe prețul căreia se poate cumpăra un nou succes de o zi... E o apucătură care, se înțelege, nu mai prinde nicăeri, căci suferințele părin-

ților noștri e zestrea sufletească a tuturor, dar care nu e mai puțin respingătoare.

O încreștăm aici, îndeplinindu-ne datoria față de o pioasă aniversare, pe de-asupra patimelor contemporane.

Grupări politice regionale. Am cetit de curând în *România* comentariile partidului național din Ardeal cu privire la tovarășia politică proiectată între dnii N. Iorga și C. Argetoianu. Oficiosul fabricii de bere Bragadiru, ale cărei grații și-au întors acum busola din nou spre d. C. Stere, uită cu ușurința sa familiară recentele tratative cu șeful partidului naționalist-democrat, deși n'a trecut de-atunci nici o lună, și riscă un atac violent la adresa protectorului de ieri. Pentru dl Iuliu Maniu, acest șampion al pertractărilor, această morișcă de vânt a politiceii românești, care s'a târguit pentru guvern cu toate partidele, grupările și dizidențele dintre Nistru și Tisa, — dl N. Iorga, atât de tămăiat până deunăzi, a devenit dintr'odată omul cu o „*umitoare mobilitate sufletească, mulțumită căreia poate trece gama evoluțiilor sociale, în decursul unei ședințe a Camerei sau numai în decursul unui propriu discurs*”.

Ar fi cazul să amintim că tocmai această rășoială față de idolul adorat ieri constituie mai de grabă o curioasă metamorfoză. Dar transformările de atitudine ale conducătorilor celor o sută nu mai sunt demult interesante. Altceva vrem să relevăm în aceste câteva rânduri. Patronii fostului Consiliu dirigent, îndrăsneți ca totdeauna, se declară cu acest prilej... *împotriva partidelor regionale*. Dl Iuliu Maniu scrie, adică pune pe aghiotații săi s'o facă, negru pe alb, că viitorul partid, alcătuit prin trecerea aminicilor dlui C. Argetoianu în rândurile națio-

naliștii-democrați din vechiul Regat, nefiind organizat pe toată întinderea țării, nu poate să aspire la guvernare.

Departa de noi gândul de o discuta temeinicia unei asemenea obiecțiuni. Suntem chiar dispuși să recunoaștem întreaga ei valoare, noi fiind, după cât ne aducem aminte, cei dintâi stegari ai luptei împotriva organismelor politice provinciale. Nu credem să ne înșelăm, afirmând chiar că partidul poporului, la întemeierea căruia am așezat și noi o piatră de temelie, a fost cel dintâi partid cu rădăcini pe întreg teritoriul României noi. Ba cutezăm chiar să spunem, că el înfățișează și astăzi unicul echilibru normal între curente de gândire din diferitele părți ale neamului.

Cu totul altfel se petrec lucrurile cu partidul național din Ardeal. E de prisos să mai amintim despre legăturile pe cari a reușit să le câștige dincolo de Predeal. În Bucovina, dl Iuliu Maniu n'are măcar un singur partizan. În Basarabia, cu tot turneul celebru al părintelui Man, nu s'au găsit nici cinci birjari din Chișineu cari să se dea de partea fostului Consiliu dirigent. În vechiul Regat, însăși, rămășițele dezorientate ale unei ramuri din risipița tabără conservatoare, lipsite de orice contact cu nevoile poporului, n'au putut da descălecătorilor dela Cluj nici măcar iluzia unei forțe electorale. Dovadă stă însăși nevoia, mărturisită prin negocieri, a unor alte colaborări.

Adevărul este că toate partidele dela noi, afară de partidul poporului, sunt mai mult sau mai puțin regionale. Și cel mai regional dintre toate, fără îndoială, e acela al dlui I. Maniu. Deci, tocmai din pricina teoriei, lansată în *România* împotriva altora, partidul național din Ardeal nu poate aspira la guvernarea României întregi.

Partidul național evreiesc. In revista sionistă *Hasmonaea*, despre ale cărei violente ieșiri împotriva noastră a mai fost vorba în paginile *Tării Noastre*, un publicist român, necunoscut nouă până acum, d. Mendală Mochem Sfurim, ajungând la constatarea că toate partidele politice din România sunt antisemite, propune întemeierea unui partid național evreiesc.

Cum a ajuns colaboratorul *Hasmonaei* la convingerea de mai sus rămâne un secret în deslegarea lui nu ne aventurăm. Noi am fi de părere, dimpotrivă, că anumiți bărbați politici români, cari au primit să figureze ca oameni de paie ai unor așezăminte financiare cunoscute, ca de pildă d. Alexandru Vaida, nu pot fi taxați drept mâncători de evrei. În orice caz, tocindu-și colții în j-toanele de prezență ale consiliilor de administrație, ei sunt și sătui și inofensivi. Cât despre celelalte partide, cari nu și-au închiriat libertatea lor de acțiune în schimbul tantiemelor frunțașilor, nu cunoaștem decât o singură tabără antisemită: partidul naționalist-creștin al dlui A. C. Cuza.

Dar, e cu puțință ca dl Mendală Mochem Sfurim să aibă dreptate. Un partid național evreiesc... Pentru ce nu? Nu s'ar lămuri oare multe confuzii și nu s'ar limpezi destule situații? Astăzi, evreii din Ardeal se mărturisesc *maghiari*, cei din Bucovina se declară *nemți*, cei din Basarabia se înfățșează ca *ruși*. Cu ce ar păgubi unitatea statului român, dacă foști s'ar hotări într-o zi să fie numai *evrei*, intrând în viața politică a țării ca o naționalitate de sine s'ătătoare și părăsind orice tendință de a spori rânduile unei alte minorități?

Dar, evreii înșiși, vor primi această soluție?

Copii și nepoți. O dulce incurajare i a sosit domnului Iuliu Maniu tocmai din Sighetul Marmației. Mica poemă în proză, străbătută dela un capăt la celălalt de un lănced lirism, regretăm că nu e iscălită. Șeful așa zisului partid național n'are parte, de obicei, decât de admirație anonimă. E un destin pentru care îi expediem condoleanțele noastre.

Așa dar, discreții partizani cari tocmai din fundul Maramureșului trimet aprobarea lor ulterioară „răspunsului demn și logic dat la... tentațiunea d-lui N. Iorga”, s'au hotărât să declare pe d-l Iuliu Maniu „ultima rezervă morală a țării”. Pentru ce? Apoi, foarte simplu, pentru că „nepoții martirilor dela 1848” nu mai pot avea nădejde decât în „nepotul marelui Bărnuț”.

Cultul familiei, după cât s'ar părea, e admirabil dezvoltat în lagărul inteligenților noștri adversari, pentru că, la rândul său, nici nepotul marelui Bărnuț n'are încredere decât tot în micii săi nepoți, cu care a împănât deopotrivă Universitatea din Cluj, cancelaria Mitropoliei din Blaj și birourile băncii Marmorosch & Blank... Uite-așa sare fericirea acestui binecuvântat colț de pământ: din nepot în nepot!

Bineînțeles, sunt și excepții. Câteodată privilegiul de a fi frunțas al neamului coboară și din tată în fiu. Dovadă sunt vibrațiile ațitșe electorale distribuite de curând, în vederea alegerii dela Bocșa, în cari candidatul, d-l Caius Brediceanu își etalează înaintea cetățenilor calitatea sa supremă de copil legitim al marelui luptător Coriolan Brediceanu. Se înțelege, dacă ar rămâne fiecare dintre noi numai produsul operilor sale, mulți foști și viitori miniștri n'ar mai avea ocazia să existe. Noroc, că în partidul național, care, după cum

spune d-l Albert Honigman, e o chin-tesență de democrație, lucrurile se petrec altfel.

D-l Iuliu Maniu purcede, deci, dela Simion Bărnuț, d-l Romulus Boilă dela d-l Iuliu Maniu, și așa mai departe... Trăiască democrația moștenitorilor veseli!

Intoleranța noastră religioasă.

Confratele Kalman Blumenthal din strada Sărindar, vechi ziarist și proaspăt cetățean român, publică cu litere bătătoare la ochi un lung protest al dlui I. H. Rusbrooke, preot baptist, care denunță intoleranța religioasă în România. Lunga bucată în proză, găzduită cu atâta bunăvoință în coloanele presei noastre independente nu merită o dezbateră mai amănunțită. Nu poate fi vorba nici măcar de o desmințire, de vreme ce d. Rusbrooke, care afirmă că a vizitat țara noastră, nu citează nici un singur fapt precis, pe cari să-și sprijinească învinuirea. În chipul acesta, nu numai că denunțul nu dovedește nimic, dar el se pierde în tânguiri confuze, din cari nu se poate desprinde decât o vagă amenințare cu Liga Națiunilor. Unde am persecutat, când am persecutat, pe cine am persecutat? Iată singurele întrebări cari rămân fără răspuns.

N'avem, prin urmare, pentru ce emoționăm. E caracteristică însă, pentru stăruința observărilor noastre zilnice, excesiva ospitalitate pe care câteva dintre gazetele dela București o oferă tuturor actelor de defaimare a României. Oricine dorește o tribună de unde să ne calomnieze, oricine caută un mijloc de multiplicare a dușmăniei față de neamul românesc, oricine preferă să ne arate cu degetul în propria noastră casă, găsește repede azil în preacunoscutele oficine ale honigmanilor și brăniștenilor, ale căror rotative nu umblă parcă pentru alte treburi.

Cu ce scop se popularizează în zeci și sute de mii de exemplare, chiar pe teritoriul țării și chiar în limbă românească, această temerară propagandă vădit vrăjmașe?

Am fost învinuiți de huliganism, pentru îndigoarea pe care ne-o mărturisim în fața operei distruct ve a acestor borfași ai condeului. S'ar părea că ne facem culpabili de o veritabilă barbarie, negând dreptul de exercitare a unei asemenea odioase indeletniciri și că păcătuim de moarte împotriva libertății opiniilor. Am vrea să știm însă, ce atitudine ar lua publicul însuș în Franța, Anglia sau Italia, împotriva unui ziar care s'ar face sistematic ecoul tuturor campaniilor de denigrare îndreptate împotriva țării? Impertinența, suntem siguri, n'ar rămânea nepedepsită.

Intristătoare ni se pare deci, la noi, tocmai nepăsarea oamenilor de treabă, în fața piraților cari, vorbind așa cum vorbesc, au pretenția de a reprezenta opinia publică românească și a ne terfeli în numele ei.

Informațiuni precise. Ingenioșii reporteri dela *Adevărul*, cari sunt cei mai însuflețiți nănași ai multășteptatei înțelegeri dintre partidul național din Ardeal și cel țărănist din vechiul Regat, anunță solemn apropiatul eveniment în termeni foarte preciși. Cităm textual, ca să nu se piardă nimic din savoarea stilului: „*Din sursă care ar trebui s'o știe, se anunță că acordul între partidul național și cel țărănesc s'a stabilit. Dacă nu se va înfăptui, desigur tot numai din motive personale se va întâmpla.*”

Să ni se permită să exclamăm: ciudat acord mai e și ăsta, care, deși s'a stabilit, s'ar putea să nu se mai înfăptuiască, și care, deși anunțat dintr'o sursă care ar trebui să știe e pe cale să nu se întâmple din motive personale!

Grozav ne vine să credem însă, că toate povestea de mai sus a *Adevărului* a răsărit așa, dintr'o sursă care nu știe nimic, — nici cel puțin gramatică!

Turneu Teatrului din Cluj. După o îndelungată ezitare, pricinuită de veșnica problemă financiară, Teatrul național din Cluj a pornit într'un lung turneu prin Ardeal. Dacă nu ne înșelăm, e cea dintâi călătorie circulară a tinerei gospodării închinată Thaliei, și ea va avea prilejul să arate principalele centre românești de aici progresele realizate de arta noastră dramatică în cei din urmă patru ani.

Publicul nostru de pretutindeni, atât de des cercetat de actorii bucureșteni, va prețui fără îndoială așa cum se cuvine străduințele artistice și perfectă disciplina a inimoasei trupe clujene. D-l Zaharie Bârsan, directorul Teatrului, a adus un îndreptățit omagiu d-lui Zaharie Bârsan, fermecătorul poet, alegând pentru acest turneu poemul său: *Trandafirii roșii*. Pentru a sublinia mai bine deosebirea față de alte reprezentări ambulante, închinată mai mult unor străine inspirațiuni bulevardiere, n'ar fi fost poate exagerat ca și cealaltă piesă preferată: să oglindească deasemenea repertoriul literaturii originale. *Vicleniile lui Scapin* e, firește, un spectacol amuzant. Caragiale, câteodată, nu e un mai puțin autentic Molière...

Odată cu plecarea la drum, Teatrul național din Cluj și-a încheiat stagiunea anului acestuia. Bilanțul activității sale pledează în favoarea muncii săvârșite. Cifrele vorbesc simplu. În cursul celor opt luni, afi-

șul a oferit spectatorilor, din nefericire încă prea puțini, 15 premiere și 8 reluări. Dacă subliniem aici evidentul spor de încașări dela anul precedent la anul acesta, ceea ce trădează și un interes crescând în jurul instituției, putem aștepta cu nădejdi și mai bune rodul sforțărilor toamnei și iernei viitoare.

Căinele domnului director. Citim în gazete următoarea întâmplare, care ni se pare că prețuiește cât o schiță humoristică:

„Un fapt puțin banal, dar viu comentat în întreg orașul s'a produs în timpul unei inspecții făcută de către unul dintre directorii regionali Brașov, d. Sintescu, pe linia din Secuime.

În timpul călătoriei la câțiva kilometri înainte de halta Malnaș, căinele dlui Sintescu care se afla în culoarul unui vagon de cl. I, a sărit prin ușe, luând-o pe câmp. Stăpânul animalului, revoltat că personalul trenului n'a avut grija să evite fuga câinelui, a dat ordin ca trenul să fie oprit în haltă, iar câțiva cefești să pornească în căutarea animalului ștrengar.

În haltă, locomotiva a fost desprinsă de trenul personal și a pornit pe linie îndărăt. La al doilea canton, căinele dlui Sintescu a fost prins de cantonier. Garnitura, până la întoarcerea locomotivei, și cele câteva sute de pasageri au trebuit să aștepte în haltă mai mult de o oră. Trenul care venea dela Tg.-Mureș e fost nevoit deasemenea să staționeze în Madefalău acelaș interval de timp, pentru a se evita o ciocnire“.

Fără comentariu. Amatorii pot amplifica subiectul...